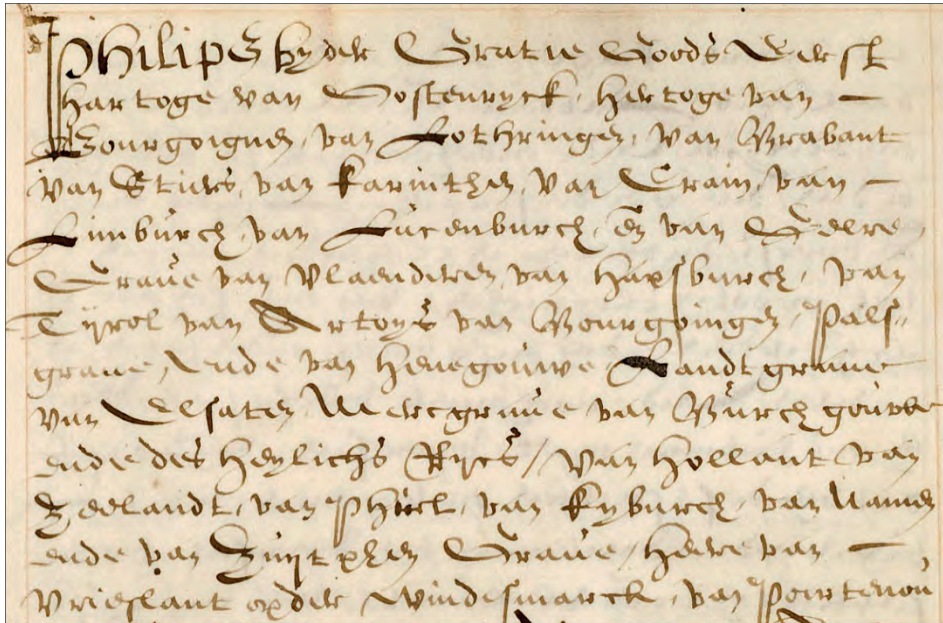

INHOUD

Voorwoord	6
Inleiding	8
Geschiedenis van goud- en zilverkeuren in Holland en West-Friesland	10
Het Haarlemse Goud- en Zilversmidsgilde	16
Meesters in zilver, van Haarlem tot de Zaanstreek met biografieën en afbeeldingen van meestertekens	20
Gehaltetekens en jaarletters voor Haarlem en het ressorterend buitengebied	100
Zaanse meesters met Haarlemse keuren	115
Objecten van Zaanse werkmeesters	129
Willem Jacobsz	130
Cornelis Wassenberg	134
Phelippus Diniaer	136
Jacobus Willemsz Swart	140
Casper Heijndricksz	148
Robbrecht van der Hoeck	152
Saertje Willems	158
Sijmon Tijmensz Gelepij	161
Wijllem Jacobes Swart	162
Adrijan Jacobes Swart	168
Willem Willemsz Spiers	172
Bartholomeus van der Hoeck	176
Trijntje Claes Stuer	179
Tijmen Sijmonsz Gelepij	180
Cornelis van Out	184
Jan Kamp	185
Bijlage: Bezwaarschrift van 5 Zaanse zilversmeden 1728	186
Register van werkmeesters	188
Index van meestertekens	192
Bronnen	194
Met dank aan	195
Het verhaal achter de schrijver	196

GESCHIEDENIS VAN GOUD- EN ZILVERKEUREN IN HOLLAND EN WEST-FRIESLAND

Plakkaat van Philips de Schone 1502

Nationaal Archief Den Haag

In 1502 proclameert Philips de Schone, koning van Castilië en landsheer van de Bourgondische Nederlanden, een plakkaat waarmee hij regels vastlegt voor de keuring van edele metalen. Vrij vertaald begint zijn plakkaat als volgt: *'Het is gebleken dat de gemeenschappelijke goudsmeden van onze steden Dordrecht, Haarlem, Delft, Leiden, Gouda, Den Haag, en andere ons onlangs met een verzoekschrift benaderd hebben, waarin zij melding maakten van een conflict dat zij hadden met Meester Ingel de Luwere, onze Algemene Keurmeester, vanwege de naleving van een verordening die wij hadden vastgesteld betreffende het vervaardigen van goud- en zilverwerk. Na enkele procedures die zij daarover hadden ondernomen, zijn zij onderling tot een overeenkomst gekomen, en om goede regels vast te stellen in het kader van de genoemde werken van goud en zilver, hebben zij samen bepaalde punten en artikelen opgesteld'*.

Belangrijkste bepalingen

De meeste artikelen van het plakkaat hebben betrekking op de vereiste gehalten van goud en zilver en de boetes bij overtredingen. Artikel V vermeldt dat deze regels uniform gelden voor goud- en zilversmeden *'binnen de Steden, binnen Vryheden ende buyten Vryheden'*. Goud en zilver mag uitsluitend verkocht worden *'in den vrye Steden ofte Plecken daer men op dese Keur werkt'* mits het *'eerst gewaerdeert ende geteekent zy met der Stadt teekenen, op de peyne van vier en twintig Engelsche fyn silvers op 't merk te bekeuren'*. Alle zilversmeden zowel binnen de stad alsook in de ressorterende buitengebieden moesten zich dus houden aan dit plakkaat.

Het Haarlemse Goud- en Zilversmidsgilde

Wat zijn gilden en wanneer zijn ze ontstaan?

Nederlandse gilden ontstonden in de Middeleeuwen als gevolg van de groeiende steden en de toenemende specialisatie in ambachten. Het waren georganiseerde beroepsverenigingen van ambachtslieden en kooplieden die samenwerkten om hun belangen te beschermen en de kwaliteit van hun producten te waarborgen. Elk gilde had zijn eigen regels en tradities, en leden moesten voldoen aan strikte eisen om toe te treden.

In ruil voor toegang tot de markt kregen gilden het monopolie binnen hun vakgebied in een bepaalde stad of regio. Ze bepaalden onder andere de prijzen, werkmethoden en het aantal leerjongens dat een meester mocht opleiden. Daarnaast hielden gilden toezicht op de productieprocessen door middel van keuringen en kwaliteitscontroles.

Gilden speelden ook een belangrijke sociale rol: ze zorgden voor hun leden in tijden van ziekte of ouderdom en organiseerden religieuze en sociale activiteiten.

Waar was het Haarlemse goud- en zilversmidsgilde gevestigd?

Vanaf 1612 huurde het goud- en zilversmidsgilde een huis op het Goudsmidspleintje 8, tegenwoordig erkend als rijksmonument vanwege zijn rijke historie en behouden architectuur. Dit pand stond centraal in de activiteiten van het gilde; het werd gebruikt *'omme keuren van haar zilver te proeven ende fineren'*, een proces essentieel voor de waarborging van de kwaliteit en zuiverheid van het zilverwerk. De gouden beker, bekend als de beker van St. Eloy, de beschermheilige van de gildeleden, stond waarschijnlijk tentoongesteld tijdens ceremoniële gelegenheden.

Hoe was het gilde georganiseerd?

In tegenstelling tot andere Hollandse steden functioneerden in Haarlem veel verschillende gilden onder de paraplu van het Sint Lucasgilde. Na een langdurige strijd wist het goud- en zilversmidsgilde in 1634 echter zelfstandigheid te verkrijgen, met de statuten uit 1631 als leidraad. Als voorwaarde voor deze zelfstandigheid stelde de burgemeester dat er een College van Toezicht moest worden opgericht, bestaande uit twaalf gildeleden, de zogenaamde raden. Deze hadden een adviserende en regulerende rol binnen het gilde en waren verantwoordelijk voor het naleven van de gilderegels. Leden van dit college werden verkozen voor het leven; alleen bij overlijden of aftreden van een zittend lid werd een ander gildelid verkozen om de opgevacanteerde plek in te nemen. Raden genoten een aantal privileges, waaronder deelname aan het jaarlijkse, overdadige gildebanket.

Het dagelijks bestuur, bestaande uit de deken, de eerste keurmeester en de tweede keurmeester, trad op als het formele gezicht van het gilde bij alle officiële gelegenheden en in correspondentie. Jaarlijks werd, op aanbeveling van dit bestuur, door de burgemeester een nieuwe deken en een tweede keurmeester gekozen. Een deken kon niet herkozen worden omdat hij volgens het keur in zijn tweede ambtsjaar de functie van eerste keurmeester vervulde.

Meesters in zilver, van Haarlem tot de Zaanstreek

Haarlem, een stad met een rijke geschiedenis en een bloeiende kunstscene, heeft sinds de 16e eeuw een prominente rol gespeeld in de ontwikkeling van de goud- en zilversmeedkunst in Nederland. Naast Haarlem speelde ook de Zaanstreek een belangrijke rol, niet zozeer vanwege artistieke tradities, maar door de welvaart die de industrialisatie met zich meebracht. De economische voorspoed in de Zaanstreek trok ambachtslieden aan, waaronder goud- en zilversmeden, die profiteerden van de toenemende vraag naar luxe goederen. Dit hoofdstuk biedt een overzicht van goud- en zilversmeden die sinds 1500 actief zijn geweest en die gezamenlijk onder de invloedsfeer van het Haarlemse gilden vielen.

Artist Impression: Beëdiging van een nieuw gildelid c1650

Een centrale figuur in de wereld van de goud- en zilversmeedkunst is de werkmeester. Om deze eretitel te verkrijgen, moest een ambachtsman een periode van leerling- en gezelschapstatus doorlopen, gevolgd door het succesvol voltooien van een meesterproef, die door de gildeautoriteit werd beoordeeld. Deze proef was bedoeld om de vaardigheden en de creatieve bekwaamheid van de smid te toetsen en om te garanderen dat de nieuwe meester de hoge standaarden van het gilde kon handhaven. Volgens de statuten van het gilde moesten leden ten minste 20 jaar oud zijn, of gehuwd. Na het afleggen van de eed van het gilde mocht hij zich

werkmeester noemen en kon hij zijn beroep zelfstandig uitoefenen. Het goud- en zilversmidsgilde speelde een cruciale rol in de organisatie en de regulering van het zilversmedenambacht. Het gilde was niet alleen verantwoordelijk voor de kwaliteitscontrole en het toezicht op de naleving van de stedelijke en gilderegels, maar bood ook een netwerk van professionele ondersteuning en sociale zekerheid voor haar leden. De invloed van het gilde strekte zich uit tot het reguleren van de opleiding van nieuwe smeden en het beschermen van de economische belangen van de meesters en hun families.

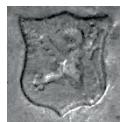
Dit hoofdstuk presenteert de resultaten van een onderzoek naar werkmeesters uit Haarlem en de omliggende gebieden, die gezamenlijk worden aangeduid als *'het ressorterend buitengebied'*. Deze gebieden, destijds bekend als de *'ring der verpachtingen'*, vielen onder de jurisdictie van de stad Haarlem en waren daardoor verplicht te voldoen aan de statuten van de Haarlemse gilden.

44. Jan Fransse LAKEMAN, Haarlem

Merk: Onbekend

c1564 - c1587

Tussen 1567 en 1587 diverse keren verkozen tot deken en keurmeester. Vermeld als werkmeester tussen 1564 en 1574.

45. Adriaan Thomasz VERBEECK, Haarlem

Merk: Uitkomende leeuw in schild

c1566 - 1611

Karel Citroen heeft dit merk toegeschreven aan Adriaan Verbeeck op grond van de overeenkomst met het wapen van de familie Verbeeck. Keurmeester in 1572. Tussen 1566 en 1574 vermeld als werkmeester. †1611
Noodmunten uit 1572/1573.

Het Rijksmuseum heeft deze toeschrijving niet overgenomen.

46. Jan Symonsz HOFFLANT, Haarlem

Merk: Onbekend

c1568 - 1607

Ook Jan Symonsz Hollant genoemd. Tussen 1568 en 1575 diverse keren verkozen tot deken en keurmeester. Vermeld als werkmeester tussen 1568 en 1583. In 1592 onder financieel toezicht geplaatst. †1607

47. Henrick Cornelisz van LEEUWEN, Haarlem

Merk: Franse lelie in ruitvormig schild

c1571 - 1617

Toeschrijving conform gegevens van het Rijksmuseum te Amsterdam. Tussen 1571 en 1609 diverse keren verkozen tot deken en keurmeester. Vermeld als werkmeester tussen 1593 en 1606.

Noodmunten uit 1572/1573.

48. Barent FRANSZ, Haarlem

Merk: Halve maan met ster in schild

c1572 - c1597

Karel Citroen heeft dit merk toegeschreven op grond van de overeenkomst met het merk van zijn broer Pieter Fransz van Hasevelt (41). In 1584 en 1585 verkozen tot deken en keurmeester. Vermeld als werkmeester tussen 1580 en 1597.

Noodmunten uit 1572 en 1573.

49. Meester met het doodshoofd, Haarlem

Merk: Doodshoofd in schild

c1572

Dit merk is nog niet toegeschreven.

Noodmunten uit 1572 en 1573.

Merk komt ook vals voor.

50. Meester met de rijksappel, Haarlem

Merk: Rijksappel in schild

c1572 - c1580

Dit merk is nog niet toegeschreven.

Noodmunten uit 1572 en 1573.

Schild van het St. Jorisdigilde c1580.

113. Willem JACOB SZ, Oostzaandam

Merk: Kerkklok

c1620 - 1662

Van deze meester is een eenvoudige vergulde miskelk uit 1648 bekend. Het ontbreekt aan uitbundig drijfwerk en appliques die in die tijd zo gebruikelijk waren. Hij was hierin blijkbaar geen specialist. De Leidse schuilkerk die deze kelk bestelde heeft 47 jaar later opnieuw een bestelling geplaatst bij zijn kleinzoon Willelm Jacobes Swart (281). Verder zijn van deze meester drie avondmaalsbekers bekend uit 1623, 1625 en 1639. Alle bekers hebben vergelijkbare graveringen die karakteristiek zijn voor de regio Haarlem. J.W. Frederiks beschrijft deze meester als een van de beste graveurs van dit soort decoraties. Een aantal onderscheidende details zijn karakteristiek voor deze meester. Dezelfde details vinden we ook terug bij de meester met de soldeerlamp die aanwijsbare banden heeft met de Zaanstreek. De overeenkomsten in techniek en stijl wijzen op een relatie tussen beide meesters, mogelijke een familierelatie of een samenwerking tussen deze beide werkmeesters. Deze merken zijn daarom toegeschreven aan Willem Jacobsz en zijn zoon Jacobus Willemsz Swart, die van c1638 tot 1657 een werkplaats deelden in Oostzaandam met Phelippus Diniaer als inwonende werkmeester. Hun werk is uitsluitend aangetroffen buiten de stad Haarlem. Willem Jacobsz had zijn winkel bij de Dam tegenover de ingang van de gereformeerde kerk van Oostzaandam. De keuze voor een kerkklok als merk lag voor de hand. †1662

114. Jan Willemsz SEM, Haarlem

Merk: Zwaan met kruisen

c1620 - c1655

Karel Citroen heeft dit merk toegeschreven op grond van de overeenkomst met het wapen van de familie Sem. Ondertekende in 1655 het besluit over een honorarium bij het innemen van zilverwerk.

Avondmaalsbeker 1620 en lepel met leeuwenbekroning 1651.

115. Christoffel JANSZ, Haarlem

Merk: Onbekend

c1621 - 1640

Tussen 1621 en 1639 diverse keren verkozen tot keurmeester. Raad vanaf 1639. Ondertekende in 1639 een verzoekschrift om het zilversmidsgilde afgescheiden te houden van het Sint Lucasgilde, in lijn met andere steden. Willem van Huyssen (165) heeft bij hem gewerkt als leerjongen. †1640

116. Theunis JACOB SZ, Haarlem

Merk: onbekend

c1623 - 1667

In 1623 en 1624 vermeld als goudsmid. Was in 1614 leerjongen bij Augustijn Steyn (81) om gouden ringen te leren maken. ∞1623 †1667

117. Thomas Alexander ROSEWELL, Haarlem

Merk: Onbekend

c1623 - c1642

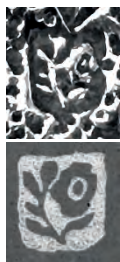
Tussen 1630 en 1642 vermeld als werkmeester. Raad vanaf 1640. ∞1623

118. Jan CHRISTOFFEL SZ, Haarlem

Merk: Onbekend

c1623 - c1642

In 1623 vermeld als werkmeester. †1642

217. Meester met de bloem, Haarlem

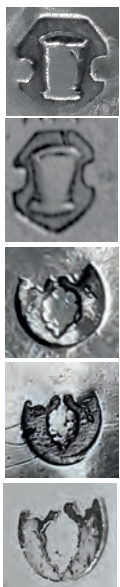
Merk: Bloem

c1656

Dit merk is aangetroffen op een bijzonder fraai doopbekken, dat in 1656 door een groep jongeren aan de Lutherse kerk in Haarlem werd geschonken ter gelegenheid van hun eigen doop. Het bevindt zich momenteel in het Frans Hals Museum in Haarlem.

De meester achter dit merk is vrijwel zeker afkomstig uit Haarlem. Hij was gespecialiseerd in groot zilverwerk en drijfwerk. Na grondig onderzoek en het uitsluiten van een groot aantal werkmeesters op basis van de beschikbare informatie, blijven er echter nog meerdere mogelijkheden open. Een plausibele kandidaat is Gerrit Paulusse Pyne (199), die mogelijk werkzaam was in het huis *'daar de Goudtsbloem uijthangt'* in de Ridderstraat. Zonder aanvullende gegevens om deze hypothese te ondersteunen, blijft een definitieve toeschrijving echter niet mogelijk.

Doopbekken 1656.

218. Robbrecht van der HOECK, Westzaandam

Merk: Beker in schild / druiventros

1656 - c1684

Robbrecht van der Hoeck werd geboren in Maaslandsluis en verhuisde in 1656 naar Westzaandam. Volgens de statuten konden werkmeesters uit andere regio's zich voorwaardelijk vestigen, mits zij een attestatie van hun oorspronkelijke gilde konden overleggen. Als meester met een Delfts merk liet hij zijn werk in Haarlem keuren, waarschijnlijk met het merk met de beker. Met dit merk zijn twee avondmaalsbekers bekend, uit 1660 en 1661. De eerste beker werd in 1660 door Amsterdamse Lutheranen geschonken aan de Lutherse dochterkerk in Westzaandam en is gemerkt met het Haarlemse stadskeur. Van der Hoeck had zijn werkplaats op een steenworp afstand van deze kerk. Al zijn bekeraars zijn voorzien van gravures met drie medaillons, geflankeerd door cupido's of chimerische wezens.

In 1670 en 1674 zijn vrijwel identieke bekeraars vervaardigd met een tweede merk, een druiventros. Ook deze bekeraars schrijven we toe aan Robbrecht van der Hoeck, die na een evaluatieperiode bij het gilde van Haarlem een eigen merk registreerde. J.W. Frederiks omschrijft hem als een vaardig zilversmid met een verfijnd gevoel voor florale ornamenten. Zijn bekeraars vertonen een opvallende gelijkenis met bekeraars van een andere meester, die 15 jaar later eveneens een druiventros als merkteken gebruikte. Deze bekeraars zijn gegraveerd met vergelijkbare medaillons, geflankeerd door chimerische wezens. Dit merk wordt toegeschreven aan zijn zoon Bartholomeus (288). Met grote zekerheid kan worden gesteld dat het merendeel van de 17e-eeuwse bekeraars met dit type graveringen, die in Haarlem zijn gekeurd, afkomstig is uit deze werkplaats van Robbrecht van der Hoeck en zijn zoon aan het Kuiperspad in Westzaandam. Dit pad dankt zijn naam aan een kuiperij die aan de voorzijde van het pad was gevestigd. De winkel van de Van der Hoecks was uitsluitend bereikbaar via deze kuiperij. Mogelijk verwijzen de druiventrossen in hun merktekens naar de wijnvaten die hier opgeslagen stonden.

*1622 ∞1651 †1684

Avondmaalsbekeraars, brandewijnkommen, papkom en zoutvat 1660 - 1679.

219. Jacobus KOETS, Haarlem

Merk: Onbekend

c1660

In 1660 vermeld als goudsmid. Heeft het besluit uit 1655 en de petitie uit 1663 niet ondertekend. Mogelijk was hij geen lid van het Haarlemse gilde of anderszins maar voor een korte periode. *1615

325. Mattheus SOENE, Haarlem

Merk: Onbekend

c1705 - c1731

Raad vanaf 1709. Tussen 1712 en 1726 diverse keren verkozen tot keurmeester.
∞1705 †1731

326. Abraham van der HOEFF, Haarlem

Merk: Hert

c1706 - 1735

Toegeschreven op grond van de overeenkomst met zijn achternaam. Raad vanaf 1721. Tussen 1714 en 1728 vermeld als werkmeester. Ondertekende in 1728 een requisitoir als reactie op een bezwaarschrift van vijf Zaanse werkmeesters. Specialist in poppengoed. Hij verkocht ook *'zilveren spelden met dichte koppen'*. Vanaf 1704 werd op zilver van het kleine keur alleen een stadskeur verplicht, maar er stonden dubbele boetes op het gebruik van een te laag zilveragehalte. De keurmeesters verzuimden echter op te treden tegen de eigen merken die door de zilversmeden zelf gemaakt werden. Wegens de chaos aan keuren werden de regels in 1733 aangescherpt. Dit verklaart waarom op zijn werken een variatie aan merken voorkomt. Zijn werk is te vinden in diverse musea en particuliere verzamelingen. *1686 ∞1708 †1735

Op dwingend advies van het gilde moest hij zijn merk vervangen. In de loop der jaren was het zodanig versleten dat het meer *'op een vis was gaan lijken'*. Het vervangende merk is aangetroffen op een miniatuur uit 1734.

327. Meester met de eikel

Merk: Eikel

c1706

Elias Voet vermeldt met dit merk een gouden ring die gemaakt is in 1706.

Er zijn geen aanwijzingen om te bepalen of het hier een werkmeester uit de stad Haarlem betreft of uit het ressorterend buitengebied. Zonder aanvullende informatie is toeschrijving niet mogelijk.

328. Meester met het monogram JK

Merk: Monogram JK of TK of FK

c1706 - c1710

Zilveren theepot uit 1706 in een particuliere collectie, bewerkt met smalle lobben. Verder een wierookschuitje en een ampullenset uit 1710, afkomstig uit de oude schuilkerk van Noord-Scharwoude. Er is in deze periode geen enkel gildelid gevonden met een van deze initialen. Waarschijnlijk is dit het merk van een meester uit het ressorterend buitengebied. Zij werden niet betrokken bij de besluitvorming, waardoor hun namen ontbraken op de lijst van ondertekenaars van akkoorden en petities en veelal onbekend bleven. Zonder aanvullende informatie is toeschrijving niet mogelijk.

329. Abraham MARSHOORN, Haarlem

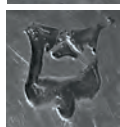
Merk: Posthoorn in schild

c1706 - 1756

Rond 1706 lid geworden van het gilde. Raad vanaf 1716. In 1720, 1753 en 1755 verkozen tot keurmeester. Ondertekende in 1728 een requisitoir als reactie op een bezwaarschrift van vijf Zaanse werkmeesters. In 1722 wordt hij ook lid van het gilde te Amsterdam. *1683 ∞1722 †1756

Beide afgebeelde merken dateren uit 1724. Het eerste is in Haarlem ter keuring aangeboden en het tweede bij het Amsterdamse gilde.

Avondmaalsbekers, zoutvaten, brandewijnkommen, ronde en rechthoekige theebussen, theepotten en schalen 1706 - 1742.

351. Pieter de BOTH, Haarlem

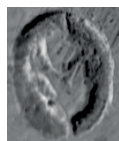
Merk: Letters PD boven een vis

c1720 - 1748

Toeschrijving op grond van de overeenkomst met zijn initialen en zijn naam.

*1695 ∞1720

Theebussen, theepotten, brandewijnkommen, suikertafeltjes en een set van 12 collecteschalen voor de Sint Bavokerk in Haarlem 1723 - 1748

352. Meester met de korenaar, Haarlem

Merk: Korenaar

c1720

Deze meester is gespecialiseerd in poppengoed. De meeste van zijn werken zijn gemerkt met het stadskeur van Haarlem maar zonder jaarletter. Dit was gebruikelijk voor het kleine keur in de periode van 1704 tot 1733. We treffen bij deze meester vaak een gekroonde letter aan die niet overeenkomt met de officiële jaarletters. Mogelijk heeft hij deze gebruikt voor zijn eigen administratie. Haarlem stond bekend om zijn gespecialiseerde poppengoedmakers. We kunnen vrij zeker stellen dat dit het merk is van een meester uit de stad Haarlem. Zonder aanvullende informatie is toeschrijving echter niet mogelijk.

Miniaturen van o.a. een kegelbaan, haardscherf, waterketel en ringstekers.

353. Meester met de letter S, Haarlem

Merk: Letter S met ster

c1720

Elias Voet jr. vermeldt van deze meester drie stukjes poppengoed uit de voormalige *'Particuliere Collectie baronesse von Knobelsdorff'*. Gemerkt met het stadskeur van Haarlem maar zonder jaarletter. Dit was gebruikelijk voor het kleine keur in de periode van 1704 tot 1733. Haarlem stond bekend om zijn gespecialiseerde poppengoedmakers. We kunnen vrij zeker stellen dat dit het merk is van een meester uit de stad Haarlem. Echter, zonder aanvullende informatie is toeschrijving niet mogelijk.

354. Meester met onduidelijk merk

Merk: Onduidelijk

c1720

Elias Voet jr. bezat aan het begin van de vorige eeuw een *'stampheftje'* van deze meester, bekroond met een buste van Prins Willem III en Mary Stuart. Een stampheftje is opgebouwd uit twee helften die in een matrijs geperst zijn. Nadat ze aan elkaar zijn gesoldeerd worden ze gevuld met schellak. Het heftje is gemerkt met het stadskeur van Haarlem maar zonder jaarletter. Dit was gebruikelijk voor het kleine keur in de periode van 1704 tot 1733. Zonder aanvullende informatie is toeschrijving niet mogelijk.

355. Meester met de kroon

Merk: Parelkroon

c1720

De voorwerpen van deze kleinwerker zijn gemerkt met het stadskeur van Haarlem maar zonder jaarletter. Dit was gebruikelijk voor het kleine keur in de periode van 1704 tot 1733. Zonder extra gegevens zijn er meer dan twintig mogelijke zilvermeden die aan dit merk gelinkt kunnen worden. Mogelijk was hij actief in het pand genaamd *'De Croon'*, gelegen aan de Grote Houtstraat. Dit is dezelfde straat waar ook Bartholomeus Steenboks (373) actief was. Echter, bevestiging voor deze aanname ontbreekt nog. Priem in de Lodewijk XIV stijl en een zilveren boekslot met florale motieven.

Gehaltetekens en jaarletters

voor Haarlem en het ressorterend buitengebied

Deze uitgebreide tabel met zilverkeuren dient als naslagwerk voor verzamelaars, handelaren, historici en alle anderen met een interesse in de geschiedenis en identificatie van zilverwerk uit Haarlem en de ressorterende dorpen. De tabel begint in 1598 met het vijfde alfabet en omvat stadskeuren, provinciale keuren en jaarletters zoals die door het Haarlemse gilde werden gehanteerd. Stempels voor zowel het stadskeur als het gewestelijk keur kenden een meerjarige gebruiksduur. Echter, voor de jaarletter werd elk jaar een nieuw stempel gesneden, waarbij telkens een volgende letter uit het alfabet werd gebruikt.

Het merendeel van de tabel is gewijd aan de merken van het 'groot keur'. Dit zijn voorwerpen waarvan het zilvergehalte overeenkomt met dat van het circulerende muntgeld. De laatste tabel biedt informatie over het 'klein keur'. Dit zijn voorwerpen die te klein zijn om te stempelen of die een lager zilvergehalte hebben uit praktische overwegingen.

De afbeeldingen van de merken zijn onderhevig aan verschillende soorten vervorming. Dit kan veroorzaakt zijn door:

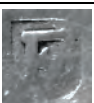
- Onzuivere, te zachte of dubbele slag
- Een ongelijkmatig oppervlak van het zilver
- Beperkte ruimte op het zilverwerk, resulterend in onvolledige stempelafdrukken
- De inslag van een stempel veroorzaakt soms een ongewenste vervorming van het zilver. Wanneer de zilversmid dit corrigeert verandert de vorm van het afgeslagen merk
- Slijtage of beschadigingen aan de stempels
- Veelvuldig gebruik of poetsen van het zilver, wat kan resulteren in een vervaagde of vervormde afdruk
- Fotografische vertekening als gevolg van de camerahoek

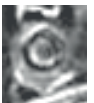
STADSKEUR HAARLEM

Het stadskeur van Haarlem heeft door de jaren heen verschillende ontwerpen gekend. Het oudste bekende stadskeur bevatte een stadswapen met een dubbele parelboog als bekroning. In de loop van de 17e en 18e eeuw onderging het stadskeur meerdere aanpassingen. Het laatste ontwerp, in gebruik genomen in 1784, toonde parels in een rechte lijn binnen het wapenschild.

Een volledig overzicht is te vinden in onderstaande tabellen. Het is belangrijk om bij het dateren van zilverwerken rekening te houden met de mogelijkheid dat verouderde stadskeuren soms hergebruikt werden, waardoor een keurteken niet altijd direct een exacte datering garandeert.

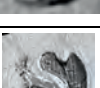
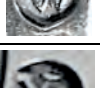
Groot keur voor Haarlem en ressortierend buitengebied Alfabet 7			
Wegens slijtage en/of onregelmatige afslag zijn kleine afwijkingen mogelijk.			
			1645
			1646
			1647
			1648
			1649
			1650
			1651
			1652
			1653
			1654
			1655

			1656
			1657
			1658
		P	1659
			1660
			1661
			1662
			1663

**Groot keur voor Haarlem en
ressortierend buitengebied
Alfabet 12**

Wegens slijtage en/of onregelmatige afslag zijn
kleine afwijkingen mogelijk.

			1759
			1760
			1761
			1762
			1763
			1764
			1765
			1766
			1767
			1768
			1769

			1770
			1771
			1772
			1773
			1774
			1775
			1776
			1777
			1778
			1779
			1780
			1781
			1782

Caerte vanden Dam tot Saerdam 1648

Claes Vasters Stierp

Met behulp van de beschrijvingen in de biografieën kan worden vastgesteld waar de zilversmeden gevestigd waren.

Wijllem Jacobes Swart (281)**1682 - 1717**

Wijllem Jacobes Swart werd in 1660 geboren in Oostzaandam als zoon van Jacobus Willemsz Swart (152) en Neeltje Adriaens. Waarschijnlijk werkte hij vanaf 1675 als leerling en gezelschap bij zijn tante Saertje (220). Na het overlijden van zijn vader in 1682 erfde hij het pand tegenover de oude kerk. Van zijn tante ontving hij de winkelinrichting, de gajole en de inrichting van haar werkplaats. In 1682 heeft Wijllem zich geregistreerd bij het Haarlemse gilde. In 1684 trouwde hij met Arijaantje van der Hoeck, de zus van werkmeester Bartholomeus van der Hoeck (288). Enkele maanden voor zijn overlijden in 1717 verhuurde hij de winkel aan Willem Willemsz Spiers de jonge (343).

Adrijan Jacobes Swart (282)**1682 - 1704**

Achter de kerk van Krommenie - Jan Ploeger 1908

Gemeentearchief Zaanstad

Adrijan Jacobes Swart werd in 1662 geboren in Oostzaandam als zoon van Jacobus Willemsz Swart (152) en Neeltje Adriaens. Hij werd opgeleid door zijn vader en erfde na diens overlijden in 1682 de volledige inrichting van de winkel en werkplaats. Van zijn tante Saertje kreeg hij onder andere haar uithangbord gelegateerd. Hiermee opende hij een nieuwe zaak in Krommenie, achter de kerk.

In 1684 werd Adrijan diaken en in de jaren daarna bekleedde hij verschillende functies in de gemeenschap: hij werd meerdere keren benoemd tot broodweger, armenvoogd, weesmeester, kerkmeester, vroedsman, schepen en uiteindelijk burgemeester. Na zijn overlijden in 1704 zette zijn weduwe, Diewer Cornelis de zaak nog enkele jaren voort.

Merk: kerkklok

Van Willem Jacobsz zijn avondmaalsbekers en een miskelk bekend, vervaardigd tussen 1623 en 1648. Zijn winkel en werkplaats bevonden zich strategisch tegenover de kerk, op de hoek van de Dam, met een gunstige ligging voor klanten van buiten de stad, die hun boten vlakbij konden aanleggen. Hij was een grootwerker en specialist in smeden, drijven, solderen, beitsen, kwikvergulden, graveren en ciseleren. Zijn werk is degelijk uitgevoerd, zonder uitgesproken creatieve uitspattingen.

De avondmaalsbekers van Willem Jacobsz zijn rijk gedecoreerd met verfijnde graveringen. Onder de lip bevindt zich een smal kader, in drieën gedeeld met ezelsrugbogen. De kaders tonen sierlijk slingerende bladertakken en vruchten. Onder de ezelsrugbogen loopt een festoen van bladeren, uitmondend in cirkelvormen die bloemen en vruchten tonen. Tussen de festoenen hangen, aan linten, subtiële ornamenten van fruit en bladeren. De kwaliteit getuigt van een bijzondere beheersing van het graveerambacht. J.W. Frederiks roemt hem als een van de beste graveurs van dit type decoraties. De bekers van zijn zoon, Jacob Willemsz Swart (152), waarvan diverse exemplaren in de Zaanstreek zijn teruggevonden, vertonen een sterke gelijkenis. Ook Phelippus Dinaer (129), die als leerjongen bij hem begon en later inwonende werkmeester werd, was weliswaar wat uitbundiger in zijn bewerkingen maar met vergelijkbare graveringen.

1. Verguld zilveren miskelk 1648

Afkomstig uit een Leidse schuilkerk, die in 1695 een ampullenset kocht bij Willem Jacobes Swart (281), de kleinzoon van deze meester. In vergelijking met andere kelken uit die periode is de uitvoering sober. De kelk heeft geen drijfwerk of uitbundige appliques, slechts een kleine crucifix. Het oppervlak is gebeitst en kwikverguld.

Tijdens de mis werden wijn en brood op het altaar gewijd door de priester. Na de consecratie werden de kelk met wijn en de pateen met de hostie getoond als het lichaam en bloed van Christus. Dit werd vervolgens uitgedeeld aan de gelovigen, die meestal alleen een hostie ontvingen en bij bijzondere gelegenheden ook een slok wijn.

Afmeting: 270 mm hoog
Meester: Willem Jacobsz, Oostzaandam
Merken: Haarlem, jaarletter en MT
© Zaansezilversmeden.nl

14. Zilveren avondsmaalsbeker 1642

Deze zilveren avondsmaalsbeker is oorspronkelijk afkomstig uit de oude doopsgezinde vermaning op het Bonsempad in Koog aan de Zaan. De beker is, samen met de hiernaast afgebeelde beker, door de kerk als een stel aangeschaft. Later heeft een familie, herkenbaar aan het familiewapen met de letters T en G boven het helmteken, waarschijnlijk een schenking gedaan waarbij aan deze beker drie graveringen zijn toegevoegd: een hengelaar met een rieten viskorf, een open standerdmolen, en het familiewapen. Op de bodem staan de gegraveerde initialen 'I•M•W'.

Afmeting: 182 mm hoog
 Meester: Jacob Willemsz Swart, Oostaandam
 Merken: Haarlem, jaarletter en MT
 Collectie: DG Gemeente Koog en Zandijk en Westzaan
 ©Zaansezilvermeden.nl

Casper Heijndricksz (180)

Westzaandam c1650 - c1675

Merk: posthoorn

Lid van de Lutherse kerk in Amsterdam waar hij leerjongen wordt bij Jan Hendriksz. Verhuist in 1648 naar De Horn van Westzaandam. In 1661 vervaardigde hij een avondmaalsbeker voor de oude remonstrantse schuilkerk in Waddinxveen. In 1667 maakte hij een beker voor de gereformeerde kerk in Akersloot. Drie jaar later, in 1670, lieten de gemeentelieden van de Lutherse kerk in Amsterdam een gladde zilveren tazza door hem vervaardigen, die zij schonken aan hun dochterkerk in Westzaandam. Bij Sotheby's in New York werd ook nog een van zijn avondmaalsbekers uit 1671 geveild. Hij was gespecialiseerd in het smeden en solderen van grotere werken. Zijn soldeerwerk was degelijk, maar miste verfijning, zoals duidelijk te zien is aan de manier waarop hij in 1663 de handvatten aan een brandewijnkom bevestigde.. Andere Zaanse zilversmeden konden vrijwel onzichtbaar solderen en behoorden tot de besten in hun tijd. De graveringen op zijn bekens vertonen sterke overeenkomsten met die uit de werkplaatsen van Swart en van der Hoeck. Mogelijk heeft hij met hen samengewerkt. Tenslotte zijn er van zijn hand nog enkele stukjes poppengoed in particulier bezit, die hij vrijwel zeker van specialisten in Haarlem heeft betrokken.

18. Zilveren brandewijnkom 1663

Deze ronde brandewijnkom heeft een zes-lobbige vorm, zowel in de kom als in de voet. De kom is voorzien van twee rijk gedecoreerde handvatten, gegoten in de vorm van drie gestileerde bloemen. Een brandewijnkom werd gebruikt tijdens feestelijke gelegenheden, waarbij brandewijn of een andere sterke drank werd geschonken. Het was tevens een symbool van welvaart en goede smaak. Onleesbare restanten van een graving op de bodem.

Afmeting: 190 mm breed (incl. handvatten)
Meester: Casper Heijndricksz, Westzaandam
Merken: Haarlem, GK, jaarletter en MT
Collectie: Particuliere collectie
©Zaanszilversmeden.nl

Robbrecht van der Hoeck (218) Westzaandam 1656 - 1684

Merk #1: beker

Merk #2: druiventros

Vanaf circa 1645 was hij werkmeester in Maeslantsluys, waar hij waarschijnlijk lid was van het Delftse gilde. Verhuisde in 1656 naar Westzaandam en bouwde daar een winkel en werkplaats aan de Noorder Nieuwendijk, ook wel bekend als het Kuiperspad. Volgens de statuten van het Haarlemse gilde kon hij zich direct als werkmeester vestigen, mits hij een attestatie van zijn oorspronkelijke gilde overhandigde. Als meester met een Delfts merk kon hij zijn werk in Haarlem laten keuren.

Met merk #1 zijn twee avondmaalsbekers bekend: de eerste werd in 1660 door Amsterdamse Lutheranen geschonken aan de Lutherse dochterkerk in Westzaandam. De tweede, uit 1661, bevindt zich in particulier bezit. Na een evaluatieperiode mocht hij officieel lid worden van het Haarlemse gilde en kon hij een nieuw merk kiezen.

Met merk #2 zijn diverse bekens en een stel zoutvaten bekend. Zijn werk toont aan dat hij technieken als smeden, drijven, solderen en graveren uitstekend beheerste. Kenmerkend voor zijn stijl zijn de gegraveerde medaillons, geflankeerd door cupido's of chimaera's. Hoewel zijn soldeerwerk degelijk was, bereikte het niet de hoogste standaard zoals zijn dorpsgenoot Jacob Willemsz Swart. De stijl van zijn graveerwerk was uniek en van goede kwaliteit. J.W. Frederiks beschreef deze meester als een vaardig zilversmid met een fijn gevoel voor florale ornamenten.

22. Zilveren avondmaalsbeker 1660

Zilveren avondmaalsbeker met deksel, afkomstig uit de oude Lutherse kerk in Zaandam. De beker is volledig gegraveerd in de stijl die zo kenmerkend is voor Robbrecht van der Hoeck.

Op de bodem: *'Dese Beker sij vareert tot Sardam aen de gemeente van de Confessi van Áúsbúrg'*

In het kerkboek is aangetekend: *'27 junij Dom: 5. Trinity die memorio Aug. Confess. celebratie. En is doen de eerste maal de sylvere beker gebruikt die Eenige Amsterdammer Christenen vereert hebben en den 13. ditto dom. 3 Trinitis overgebracht van Harmen Soeck & Tijn h Priúm. Item van Anna Swanemans en Diwertje Herders i die van kerkenweijs daarvoor bij mij bedankt en met erg goede soris getracteert zijn.'*

Harmen Soeck was een hoedenkramer uit Hamburg en Anna Swanemans was zijn verweduwdde schoonzus. Waarschijnlijk waren dit de diakens van de Amsterdamse Lutherse Kerk op de Oudezijds Voorburgwal.

Afmeting: 192 mm hoog
Meester: Robbrecht van der Hoeck, Westzaandam
Merken: Haarlem, jaarletter en MT
Collectie: Evangelisch-Lutherse Gemeente Zaandam
©Zaansenzilversmeden.nl

Sijmon Tijmensz Gelepij (275) Oostzaandam c1680 - 1698

Merk: eikenblad

Van deze meester zijn een ouwelschaaltje, een zoutvat en een theebus bekend, allemaal versierd met gedreven florale motieven. Zijn winkel en werkplaats bevinden zich op de mooiste locatie in de wijde omgeving: midden op de Dam tussen Oost- en Westzaandam. Het is een indrukwekkend groot pand, met de winkel aan de Voorzaan en de werkplaats aan de Achterzaan. Hij overlijdt al op jonge leeftijd, wanneer zijn oudste zoon nog maar 17 is. Zijn weduwe, Trijntje Claes Stuer, zette daarna de zaak voort.

31. Ouwelschaaltje 1697

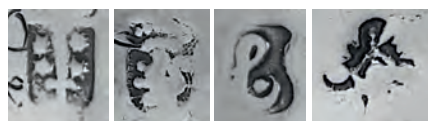
Zeslobbig ouwelschaaltje op een standvoet, met een hoog gedreven florale decoratie op de bodem en een verhoogde, gladde spiegel. In 1698 geschonken door leden van de familie Calckberner aan de Lutherse gemeente in Vaals.

De familie Calckberner was aangesloten bij de Lutherse kerk in Amsterdam die eerder ook al kerkzilver liet maken door Casper Heijndricksz en Robbrecht van der Hoeck, beiden in Westzaandam.

Op de buitenrand de inscriptie: *'Dit Werd Vereert door / Pieter Calckberner Junior van Amsterdam / Catharina Calckberner Van Amsterdam / Pieter Jacobús Calckberner van Breda / Aan d'Lúytersse Kerk tot Vaals / Anno 1698 25 Aúgústí'.*

Pieter Calckberner senior was afkomstig uit Aken en vestigde zich in Amsterdam als goudsmid. Pieter Calckberner junior en zijn zus Catharina zijn geboren in Amsterdam in 1666 en 1668. Pieter Jacobus, hun neef, is in 1674 in Breda geboren.

Afmeting: 188 mm diameter
Meester: Sijmon Tijmensz Gelepij, Oostzaandam
Merken: Haarlem, GK, jaarletter en MT (2x)
Collectie: Ev. Lutherse gemeente Zuid-Nederland
©Zaanse zilversmeden.nl

Wijllem Jacobes Swart (281)

Oostzaandam 1682 - 1717

Merk: hertenkop

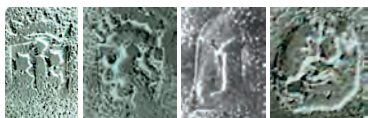
Na het overlijden van zijn vader, de meesterzilversmid Jacobus Willemsz Swart uit Westzaandam, erfde Wijllem Jacobes Swart in 1682 de winkel en werkplaats tegenover de oude kerk van Oostzaandam. Deze werkplaats had een lange geschiedenis van vakmanschap en stond bekend om de uitzonderlijke kwaliteit van hun avondmaalsbekers en ander kerkzilver. Zijn soldeerwerk werd beschouwd als een van de beste van zijn tijd. Hij was bovendien een uitmuntend graveur en zijn gedreven florale decoraties waren voortreffelijk. Willems tante, Saertje Willems, besloot in 1682 haar eigen winkel te sluiten en droeg haar winkelinrichting, de gaijole, en de volledige inrichting van haar werkplaats aan hem over. Wijllem Jacobes leverde onder andere een zilveren ampullenset aan een schuilkerk in Leiden. Dit contact met de kerk in Leiden was geen toeval: zijn grootvader Jacob Willemsz had eerder ook al een vergulde miskelk aan dezelfde kerk geleverd.

Van hem zijn verder kelken, ampullensets, een altaarschel een tabor (voetstuk) en boekbeslag bekend. Een van de meest bijzondere stukken die Wijllem maakte was echter een lezenaar uit 1701, voorzien van schitterend graveerwerk, geïnspireerd op bijbelse prenten van de vier evangelisten en de kroning van Maria in de hemel. De huidige locatie van dit meesterwerk is helaas onbekend.

32. Vergulde miskelk 1695

Deze miskelk is afkomstig uit de toenmalige oud-katholieke schuilkerk in Huisduinen. Hij symboliseert de beker die Jezus tijdens het Laatste Avondmaal deelde met zijn discipelen. In de katholieke theologie staat de kelk in de eucharistie symbool voor het bloed van Christus, dat door de priester wordt geheven en gewijd. De cuppa is gemaakt van verguld zilver, terwijl de rest gemaakt is van verguld messing. Bij een restauratie in de 19^e eeuw is de stam vervangen en in de 20^e eeuw is de nodus vervangen.

Afmeting: 273 mm hoog
Meester: Wijllem Jacobes Swart
Merken: Haarlem, GK, jaarletter en MT
Collectie: Oud-Katholieke Kerk van Nederland
©Catharijne Convent

Willem Willemsz Spiers (284)

Westzaandam 1683 - 1728

Merk #1: Zwijnskop (Hogshead)

Merk #2: Tulp

In 1683 opende hij zijn winkel en werkplaats in het pand dat voorheen de brouwerij 'Het Ossenhooft' huisvestte. De winkel had een gunstige ligging aan de Achterzaan, vlak bij de Westzaandamse Overtoom. Rond 1685 heeft hij zijn merk vervangen door een 'tulp'.

Zijn smeed- en drijfwerk, evenals zijn soldeerwerk, waren van hoge kwaliteit. Volgens J.W. Frederiks is het werk van deze meester aantrekkelijker dan dat van de meeste werkmeesters. Zijn gedreven decoraties onderscheiden zich in stijl van die van zijn dorpsgenoten. Mogelijk heeft hij zijn opleiding gehad bij een Haarlemse meester.

In 1728 draagt hij zijn huis, winkel, werkplaats en gereedschappen over aan zijn jongste zoon Lubertus.

42. Zilveren brandewijnkom 1684

Deze brandewijnkom is in 1694 geschonken aan de oorspronkelijk gereformeerde kerk in Hollum op Ameland. Waarschijnlijk gebruikt als doopvont of collecteschaal. Ameland bood dankzij zijn vrijstaatstatus lage belastingen, politieke autonomie en bescherming tegen inbeslagname van eigendommen. De maritieme cultuur, goede toegang tot walvisvaartgebieden en een hechte gemeenschap van zeevaarders maakten het eiland aantrekkelijk voor commandeurs en kapiteins.

Inscriptie: 'HMS GG - Hollemer Kerck kop tot danckbaerheijt 1694'

Het betreft hier het echtpaar Heere Minnes Schol en Grietje Gosses uit Hollum op Ameland. Hij was volmagt van Hollum en eigenaar van het Amelandse galjoentschip 'De Schol'. Hiermee voer hij van 1657 tot 1688 op de route van Amsterdam/Zaandam naar de Oostzeelanden.

Waarschijnlijk is deze brandewijnkom door kapitein Heere (Hendrik) Minnes Schol meegenomen vanuit de Zaanstreek en in 1694 geschonken aan de kerk.

Afmeting: 221 mm breed
Meester: Willem Willemsz Spiers, Westzaandam
Merken: Haarlem, GK, jaarletter en MT
Collectie: Protestantse Kerk in Nederland
©Zaanszilvermeden.nl

Trijntje Claes Stuer (318)

Oostzaandam 1698 - 1717

Merk: Eikenblad

Na het overlijden van Sijmon Tijmensz Gelepij (275) in 1698 zette zijn weduwe, Trijntje Claes Stuer, de winkel en werkplaats voort. Omdat vrouwen zich bij het gilde konden registreren wanneer zij een echtgenoot of ouder opvolgden, kon zij de zaak officieel overnemen. Haar oudste zoon, Tijmen Sijmonsz, was op dat moment pas 17 jaar oud en te jong om zich als werkmeester bij het gilde in te schrijven. Hij was al jaren leerjongen bij zijn vader en nam waarschijnlijk al een groot deel van het werk van zijn vader in de werkplaats over. Er zijn maar weinig voorwerpen met Trijntjes meesterteken bewaard gebleven wat erop wijst dat ze vooral gebruiksvoorwerpen produceerden. De decoraties van de overgebleven stukken getuigen van vakmanschap en hoge kwaliteit.

51. Zilveren theebus 1701

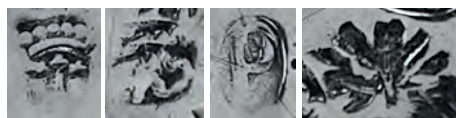
Deze theebus komt uit particulier bezit en is geschonken aan het Frans Hals Museum in Haarlem. Het is een fraai voorbeeld van Zaanse zilversmeedwerk uit de late 17e en vroege 18e eeuw. De theebus is gemaakt met de cut-card techniek, waarbij dunne zilveren plaatjes worden bewerkt met graveringen en ciseleringen. Deze plaatjes zijn rond gebogen en sluiten naadloos aan op de bolvorm van het object. De florale decoraties zijn typerend voor het ambachtelijke meesterschap van Zaanse zilversmeden uit deze periode.

Trijntje Claes Stuer combineert de regionale ambachtskunst met internationale trends, waaronder de cut-card techniek, die zijn oorsprong vindt in Parijs.

Vanaf circa 1680 nam de theeconsumptie in Europa toe, met name onder de gegoede burgerij. In de vroege 18e eeuw werden zilveren theebussen een vast onderdeel in de huishoudens van de welgestelden. Deze objecten hadden niet alleen een functionele rol als bewaarplaats voor het kostbare product, maar dienden ook als statussymbolen.

Afmeting: 110 mm hoog
Meester: Trijntje Claes Stuer, Oostzaandam
Merken: Haarlem, GK, jaarletter en MT
Collectie: Frans Hals Museum
©Zaansezilversmeden.nl

Tijmen Sijmonsz Gelepij (344) Oostzaandam 1718 - 1774

Merk: Eikenblad

Tijmon Sijmonsz Gelepij, geboren in 1681 in Oostzaandam, was de zoon van Sijmon Tijmensz Gelepij en Trijntje Claes Stuer. Na het overlijden van zijn vader in 1698 zette zijn moeder de zaak voort op de Dam, naast de grote sluis. Op 21 juni 1718 werd Tijmon geregistreerd bij het Haarlemse gilde. In 1728 vaardigden de Staten van Holland en West-Friesland een plakkaat uit dat het zilversmeden en kashouders buiten de steden verbood om hun beroep nog langer uit te oefenen.

Het werd Tijmon Gelepij echter toegestaan om zijn winkel open te houden. Dit was hoogstwaarschijnlijk te danken aan de reputatie van de gerenommeerde zaak, die zijn vader 50 jaar eerder op een prominente locatie had opgericht. Daarnaast zullen de Haarlemse zilversmeden het handig hebben gevonden om in Zaandam een verkooppunt voor hun werk te hebben. Hoewel Tijmon zijn werken niet langer door het gilde kon laten keuren of openlijk verkopen, bleef hij als ervaren meester actief. Hij werkte vooral op basis van opdrachten en verkocht zijn werk heimelijk rechtstreeks uit zijn werkplaats. Tot aan zijn overlijden in 1774 stond Tijmon Gelepij bekend als een vooraanstaande zilversmid in de regio, een getuigenis van de reputatie die zijn familie door de generaties heen had opgebouwd.

52. Zilveren gildepenning 1747

Deze penning maakt deel uit van de 19e-eeuwse collectie van Fredrik Hendrik Maschhaupt, een korenfactor uit Amsterdam. Hij beschrijft het als een penning van het Oostzaanse schippersgilde, mogelijk uitgereikt aan een overzetschipper.

Graveringen:

Voorzijde: Beeltenis van een man in een overzetbootje met omgekruld voor- en achterstevan. De mast toont het oude blazoen van Oostzaan, een drietand waarop drie kazen zijn gespiesd.

Achterzijde: 'Jacob Tijmes 1747'

Afmeting: 33 mm diameter

Meester: Toegeschreven aan Tijmon Sijmonsz Gelepij, Oostzaandam

Merken: ongemerkt

Collectie: Rijksmuseum Amsterdam